

STATENS BEREDNING FÖR
MEDICINSK OCH SOCIAL
UTVÄRDERING

Remissvar

Datum för beslut
2026-03-16

Beteckning
GD-beslut 17/2026
Dnr SBU 2025/1443
Er beteckning
Dnr Ju2025/02760

Till
Justitiedepartementet

Remissvar för Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att ge synpunkter på *Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel* (SOU 2025:119), dnr Ju2025/02760.

SBU yttrar sig utifrån myndighetens uppdrag att sammanställa och bedöma vetenskapligt stöd för metoder, insatser och arbetssätt inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och angränsande verksamheter.

Vi inleder med en sammanfattning av våra synpunkter och redogör därefter för dem mer utförligt.

Sammanfattning av synpunkter från SBU

SBU har särskilt valt att lämna synpunkter på förslag i avsnitt 6. *Frågor om hjälp och stöd till samt skydd av brottsoffer* samt avsnitt 7. *Förebyggande åtgärder, samordning och statistik*.

- SBU vill betona vikten av långsiktiga satsningar för att skapa förutsättningar för att insatser och metoder inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst vilar på vetenskapligt stöd. För att säkerställa att ett specialiserat stöd med brottsoffer i centrum kan erbjudas dem som utsatts för människohandel behöver förutsättningar finnas för att den vetenskapliga kunskapen som tas fram även kan omsättas och erbjudas målgruppen i praktiken.
- SBU vill särskilt betona vikten av att den kartläggning som föreslås genomföras av Socialstyrelsen tar hänsyn till målgruppens varierade skyddsbehov, till exempel att utsattheten kan förekomma inom ramen för organiserad brottslighet.

- SBU ser ett behov av att den nationella aktör som tilldelas ett formellt ansvar för Sveriges vidare beslutsmekanism (NRM), samt förvaltning och utveckling av Manualen vid misstanke om människohandel också ingår i den nationella kunskapsstyrningen för hälso- och sjukvård och socialtjänst.
- SBU tillstyrker utredningens förslag att det bör inrättas en oberoende granskande mekanism som inte är underställd regeringen. SBU ställer sig även positiva till beskrivningen av att granskningen skulle kunna omfatta såväl aspekter av brottsbekämpning som stöd till dem som utsatts för människohandel¹.

SBU:s synpunkter på utredningens förslag:

Förslag 6.5.1 Ändrad skrivning om specialiserat stöd med brottsoffret i centrum (artikel 11.1)

Svar: SBU noterar utredningens bedömning att regeringsuppdraget att förbereda stöd till utsatta för prostitution och närliggande målgrupper (A2025/00637) bör kunna bidra till att stödet för brottsoffer som inte har rätt till insatser från offentliga aktörer förbättras. Utredningen belyser bland annat betydelsen av migrationsrättslig status för att målgruppen skall få tillgång till insatser från offentliga aktörer.²

SBU vill dock poängtera att uppdraget, A2025/00637, är pågående och att det vetenskapliga underlaget för insatser och metoder inom hälso- och sjukvård och socialtjänst ännu inte är färdigställt. Några slutsatser baserat på SBU:s vetenskapliga underlag inom ramen för uppdraget kan således inte dras i dagsläget.

Ett vetenskapligt underlag kan visa att kunskapen inom ett område är otillräcklig eller saknas. Bedömningen av det vetenskapliga stödet för insatser och metoder utgår från det aktuella kunskapsläget, och kan uppdateras när ny relevant forskning tillkommer. I de vetenskapliga underlag där det är möjligt, identifierar och sammanställer SBU vetenskapliga kunskapsluckor och synliggör dessa för forskare och forskningsfinansiärer för att möjliggöra att kunskapsluckorna kan täppas till. SBU vill därmed poängtera att långsiktiga satsningar krävs för att skapa förutsättningar för att insatser och metoder inom hälso- och sjukvård och socialtjänst vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet.

¹ I utredningen exemplifieras dessa aspekter som att granskningen skulle kunna omfatta såväl aspekter av förebyggande, upptäckt, stöd och skydd samt brottsbekämpning för att motverka människohandel (SOU 2025:119, s. 394)

² SOU 2025:119, sid 288-289

SBU har kompetens för att ta fram sammanställd forskning kring insatser och metoder för att stödja hälso- och sjukvården och socialtjänstens förutsättningar att arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. För att säkerställa att ett specialiserat stöd med brottsoffer i centrum kan erbjudas dem som utsatts för människohandel behöver förutsättningar finnas för att den vetenskapliga kunskapen som tas fram även kan omsättas och erbjudas målgruppen i praktiken. Exempel på sådana förutsättningar är personella och monetära förutsättningar för implementering inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, liksom förutsättningar för att målgruppen kan åtnjuta migrationsrättslig status.

SBU vill uppmärksamma att förutom uppdraget att förbereda stöd till utsatta för prostitution och närliggande målgrupper (A2025/00637), har SBU även fått i uppdrag att genomföra kartläggningar av sexuell riskutsatthet (S2024/02156), vilket också berör människohandel och sexuell riskutsatthet. Uppdraget S2024/02156 omfattar metoder för att upptäcka sexuell riskutsatthet inom socialtjänst och hälso- och sjukvård, samt metoder för att inom hälso- och sjukvården, behandla barn och vuxna som utnyttjats sexuellt, inklusive i pornografiska syften eller liknande omständigheter. Uppdraget omfattar dock inte insatser, utöver metoder för identifiering, inom socialtjänst. Ett sådant uppdrag till SBU skulle, om så beslutas, även kunna omfatta en sammanställning av kunskapsläget avseende sociala insatser inom socialtjänsten eller liknande verksamheter.

Förslag 6.5.2 Vidareslussningsmekanism och nationell kontaktpunkt (artikel 11.4)

Svar: SBU uppmärksammar utredningens förslag att formalisera ansvaret för Sveriges vidareslussningsmekanism (NRM) och genom en instruktionsändring ge Jämställdhetsmyndigheten ansvar för förvaltning och utveckling av Manualen vid misstanke om människohandel. SBU förhåller sig neutral till namngiven myndighet, men ser att Jämställdhetsmyndigheten har central erfarenhet i relation till andra namngivna alternativ.

SBU ser ett behov av att den nationella aktör som tilldelas ett formellt ansvar för NRM, samt förvaltning och utveckling av Manualen vid misstanke om människohandel också ingår i den nationella kunskapsstyrningen för hälso- och sjukvård och socialtjänst, snarare än tillfälliga samverkansuppdrag. En långsiktig samverkan inom kunskapsstyrningskedjan skapar förutsättningar för synergier mellan målsättningen att implementera användningen av manualen på regional och kommunal nivå, bevakning av förändringar på området, och relationen mellan manualen och framtagna kunskapsstöd om insatser och metoder.

Förslag 6.5.3 Inkvartering och skyddade boenden (artikel 11.5-11.6)

Svar: SBU ställer sig positiva till förslaget att genomföra en kartläggning med syfte att se över tillgången till boendeinsatser (inklusive skyddat boende) för målgruppen och att boendeinsatserna är ändamålsenliga.

SBU vill särskilt betona vikten av att kartläggningen tar hänsyn till målgruppens varierade skyddsbehov, till exempel att utsattheten kan förekomma inom ramen för organiserad brottslighet.

Förslag 7.4.3 Nationella samordnare och oberoende organ (artikel 19)

Svar: SBU uppmärksammar utredningens förslag att det bör inrättas en oberoende granskande mekanism med uppgift att övervaka genomförandet och effekterna av åtgärder för att bekämpa människohandel, lägga fram rapporter om frågor som kräver särskild uppmärksamhet från de behöriga nationella myndigheterna samt göra bedömningar av de bakomliggande orsakerna till människohandel och trenderna av denna. Utredningen föreslår att uppdraget ges till Institutet för mänskliga rättigheter.

SBU tillstyrker utredningens förslag att den granskande mekanismen bör ha en oberoende ställning och inte vara underställd regeringen.

SBU ställer sig även positiva till beskrivningen av att granskningen skulle kunna omfatta såväl insatser för brottsbekämpning som stöd till dem som utsatts för människohandel.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm 2026-03-16. Projektledarna Nina-Katri Gustafsson och Johanna Andersson har varit föredragande. Samrådande har varit avdelningschef Anna Aldehag och enhetschef Uliana Hellberg.